

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАУКА МАЙБУТНЬОГО

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ СТУДЕНТІВ,
АСПРАНТІВ ТА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

Випуск 2(10), 2022

Мукачево

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет
Вченою радою Мукачівського державного університету
(Протокол №10 від 19.12.2022 р.)

Головний редактор:

Гоблик Володимир Васильович – доктор економічних наук, професор, заслужений економіст України, перший проректор, Мукачівський державний університет

Заступник головного редактора:

Молнар Тетяна Іванівна – голова Наукового товариства студентів, аспірантів, молодих вчених, Мукачівський державний університет

Відповідальний секретар:

Гранчак Олена Василівна, Мукачівський державний університет

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Кабаций Василь Миколайович – к. ф-м. н., доцент;

Кобаль Василь Іванович – к. пед. н., доцент, проректор з науково-педагогічної роботи;

Козарь Оксана Петрівна – д-р. т. н., академік Української технологічної академії (м. Київ), професор кафедри інженерії, технологій та професійної освіти;

Корнієнко Інокентій Олексійович – д-р. психол. н., професор, доцент кафедри психології;

Лужанська Тетяна Юріївна – к. географічних наук, доцент;

Малець Олександр Омелянович – д-р. і. н., доцент;

Мілашовська Ольга Іванівна – д-р. е. н., професор, завідувач кафедри готельно-ресторанної та музейної справи;

Моргун Алла Володимирівна – к. філол. н., доцент кафедри філологічних дисциплін та соціальних комунікацій;

Попович Наталія Михайлівна – д-р. пед. н., доцент, завідувач кафедри музичного мистецтва;

Прокопович Лідія Сигізмундівна – к. філол. н., доцент, завідувач кафедри філологічних дисциплін та соціальних комунікацій;

Проскура Володимир Федорович – д-р е. н., професор;

Реслер Марина Василівна – д-р е. н., професор, академік Академії економічних наук, декан факультету економіки, управління та інженерії;

Стегней Маріанна Іванівна – д-р. е. н., професор кафедри економіки та фінансів;

Теличко Наталія Вікторівна – д-р. пед. н., професор, завідувач кафедри англійської мови, літератури з методиками навчання;

Товканець Ганна Василівна – д-р пед. н., професор, завідувач кафедри теорії та методики початкової освіти;

Фізеші Октавія Йосипівна – д-р. пед. н., професор кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту;

Черепаня Наталія Іванівна – к. пед. н., доцент, завідувач кафедри дошкільної та спеціальної освіти;

Черничко Тетяна Вікторівна – д-р. е. н., професор, завідувач кафедри економіки та фінансів.

Козак Я.В.
здобувач вищої освіти ОС Магістр,
спеціальність 053 «Психологія»,
Мукачівський державний університет
Корнієнко І.О.
доктор психологічних наук, професор,
доцент кафедри психології,
Мукачівський державний університет

ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ЗВО: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ КОНТЕКСТ

У статті розглянуто принципи педагогічної майстерності викладача ЗВО її компоненти. Розкрито роль педагогічної майстерності у житті викладачів вищих навчальних закладів.

Ключові слова: самооцінка, тривожність, Я-концепція, професійна компетентність, дослідження, університет.

The article examines the principles of pedagogical mastery of a teacher of secondary education and its components. The role of pedagogical skill in the life of teachers of higher educational institutions is revealed.

Key words: self-esteem, anxiety, self-concept, professional competence, research, university.

Соціально-економічні та духовно-культурні процеси сучасного суспільства засвідчують, що в основу майбутнього покладено ідею побудови української держави, демократичного устрою та формування нової генерації педагогічних кадрів. Саме через діяльність педагога відбувається становлення громадянина як особистості і фахівця, зміцнюється інтелектуальний і духовний потенціал нації. Інноваційний розвиток сучасної вищої школи не може відбуватися без духовно-морального становлення викладача. Його педагогічна майстерність є складовою розвитку суспільства.

Педагогічна майстерність – це комплекс властивостей особистості, що забезпечує організацію високого рівня професійної діяльності на рефлексивній основі. До таких важливих властивостей належать гуманістична спрямованість діяльності викладача, його професійна компетентність, педагогічні здібності і педагогічна техніка [2, с. 30-31]. Педагогічна майстерність передбачає

відповідну тактику поведінки викладача: сувора логіка й аргументованість суджень при викладенні знань, включення в пояснення яскравих прикладів і фактів, виділення за допомогою інтонації основних положень, тембр голосу.

Володіння цією технікою відзначається вмінням перетворювати на апарат педагогічного впливу свої емоції, голос (тон, сила, інтонація, жести, міміку).

Вміння керувати своїм психічним станом, педагогічно активно і емоціонально відкрито виявляти своє ставлення до предмета і студентів є однією з ознак технологічної культури, викладача.

У діяльності актора і педагога загальним є участь живої людини у процесі сприйняття іншою людиною (для актора – глядачі, слухачі; для педагога – студенти).

У роботі викладача сприйняття, як і в актора, визначається особистістю педагога. Викладач передає студентам не лише свої знання, а й своє ставлення.

При будь-якому підході до визначення змісту педагогічної техніки постійно зберігається ряд елементів, а саме:

- культура спілкування викладача зі студентами;
- саморегуляція технічної діяльності (самоконтроль, витримка), управління внутрішнім самопочуттям;
- оволодіння увагою аудиторії;
- виразний показ почуттів і відношень (міміка, пантоміміка, зовнішній вигляд педагога);
- володіння мовою (голос, дихання, дикція, грамотність, інтонаційна гнучкість, емоційна виразність, тощо).

Значною мірою педагогічна майстерність пов'язана з педагогічної інтуїцією викладача, з виявом певного такту у процесі розв'язання тих конфліктних ситуацій, які мають місце в педагогічній практиці. Основою становлення педагогічної майстерності є професійні знання, які являють собою знання предмета викладання, його методіку, педагогіку та психологію і оцінюється рівнем узагальненості всіх складових знань, глибиною засвоєння, вмінням використовувати їх на практиці [2, с. 28].

Ми проводили дослідження на базі педагогічного факультету Мукачівського державного університету. Викладачі заповняли тести достовірно, що показала нам «шкала брехні» в одному з тестів.

Проведений нами теоретичний аналіз літератури дає нам можливість вважати що, педагогічна майстерність – це комплекс властивостей особистості, що забезпечує організацію високого рівня професійної діяльності на рефлексивній основі. До таких важливих властивостей належать гуманістична спрямованість діяльності викладача, його професійна компетентність, педагогічні здібності і педагогічна техніка.

З метою дослідження педагогічної майстерності викладачів ЗВО нами було проведено емпіричне дослідження. У ньому взяли участь 34 викладачі Педагогічного факультету Мукачівського державного університету.

Отже, емпіричний аналіз дозволив встановити що:

Існує певний зв'язок між всіма компонентами педагогічної майстерності, а зокрема і психологічних які впливають на рівень розвитку такої майстерності самого викладача.

Як впливає ставлення викладача до студентів, до своїх колег, до навчального закладу, до керівництва, його становище у колективі на його становлення себе як педагога. Також можемо у дослідженні прослідити і залежність професійної компетентності з техніками пояснення, навчальними взаємодіями, створенням сприятливого мікроклімату, та атмосфери на уроці і т.д. Що безумовно і становить особистісний характер педагогічної майстерності.

А всі перередні характеристики найбільше корелюють із шкалами «Мотивація на успіх та страх невдач» та «Який я педагог», тобто самооцінка педагога, його Я-концепція і тривожність педагога і допомогли нам у визначенні рівня педагогічної майстерності викладачів ЗВО.

Педагогічна майстерність пов'язана з педагогічної інтуїцією викладача, з виявом певного такту у процесі розв'язання тих конфліктних ситуацій, які мають місце в педагогічній практиці. Основою становлення педагогічної майстерності є професійні знання, які являють собою знання предмета викладання, його методу, педагогіку та психологію і оцінюється рівнем узагальненості всіх складових знань, глибиною засвоєння, вмінням використовувати їх на практиці, що ми можемо простежити у таблиці кореляції нашого дослідження.

Отже, узагальнюючи результати нашого дослідження можна визначити загальні особливості, досліджуваних нами педагогів, професійної діяльності й особистості, необхідні для реалізації особистісно-орієнтованих технологій:

- 1) наявність гуманістичних знань про природу людини;
- 2) психологічна грамотність і культура;
- 3) потреба і здатність в особистісно-професійному розвитку;
- 4) високий творчий потенціал;
- 5) вміння розв'язувати життєві та професійні суперечності гуманістичним шляхом.

Як бачимо, рівень педагогічної майстерності викладачів нашого дослідження є важливим чинником навчально-виховного процесу, він позначається на результатах навчання студентів, на формуванні їх як особистостей. У свою чергу, розвиток педагогічної майстерності викладача

тісно корелює з його ставленням до себе, вимогами до своєї діяльності, особистісними якостями.

Можна вивчити свій фаховий предмет, можна мати систему психологопедагогічних знань, але це не забезпечить відповідної майстерності. Комплексне використання активних форм і методів сприяють закріпленню теоретичних знань, озброєнню викладачів необхідним методичним арсеналом розв'язання сучасних освітніх проблем вищої школи, формують здатність до рефлексії, вміння використовувати одержану інформацію в нових умовах, а також вдосконалювати свої інтелектуальні, світоглядні і комунікативні якості.

Сучасна вища школа має багатий арсенал форм підвищення педагогічної майстерності науково-педагогічних працівників, і для дипломованого фахівця різноманітні форми організації методичної роботи, організовані на робочому місці, є способом підвищення професійної майстерності.

Аналіз й узагальнення теоретико-методологічних основ та експериментальних результатів проблеми психологічних умов подолання особистісної напруженості персоналу освітніх організацій дають підстави для наступних висновків:

Ідея написання роботи не випадкова. Інтеграція нашої держави в євро+пейський освітній та науковий простір, підвищення якості освіти та рівня викладання навчальних дисциплін зумовлюють посилення вимог до сучасного викладача, рівня його професійної компетентності, загальної культури, педагогічної майстерності та постійного самовдосконалення.

Педагогічна майстерність – це високе мистецтво навчання і виховання, що постійно удосконалюється. Підвищення педагогічної майстерності доступне кожному педагогу. Метою роботи є формування знань, умінь та навичок педагогічної майстерності, комунікативної компетенції, вміння викладання в сучасних умовах, підготовки конкурентоспроможних фахівців.

Автори, узагальнюючи досвід педагогічної майстерності, жодною мірою не «нав'язують» викладачам свого бачення, лише залюбки діляться знаннями та педагогічним досвідом на користь педагогічним успіхам. У роботі зроблено спробу розкрити не тільки аспекти педагогічної майстерності, основні її складові, а й імідж сучасного викладача та основні принципи його формування.

Прагнення до досконалості в професійній діяльності педагога повинно бути його внутрішньою потребою. Робота містить матеріал, необхідний для безперервного вдосконалення педагога з урахуванням його освіченості, потенціалу, досвіду, рівня педагогічної майстерності, творчості та прагнення до досконалості.

Встановлено, що в середньому більше половини викладачів ЗВО мають високі показники рівня педагогічної майстерності, що позитивно позначається на індексу життєвої задоволеності викладачів.

Виявлено, що певні характеристики викладачів мають дуже незначні статистично значущі зв'язки, як позитивні, так і негативні, з окремими проявами педагогічної майстерності викладача ЗВО, наприклад: підвищення рівня розвитку ставлення викладача до студентів і дещо підвищує індекс задоволеності педагога своєю роботою, в той час як така складова як, створення сприятливого мікроклімату, також, підвищують рівень педагогічної майстерності викладача та задоволеністю його життєвих потреб; а мотивація на успіх та страх невдач збільшує рівень педагогічної майстерності так само як і самооцінка педагога своїх професійних умінь та навичок.

Доведено, що певні організаційно-професійні та соціально-демографічні характеристики викладачів мають слабкі статистично значущі зв'язки, як позитивні, так і негативні, з більшістю виявів педагогічної майстерності викладача ЗВО: підвищення посади в закладі, рівня освіти, кваліфікації, стажу трудової діяльності, стажу на посаді підвищує педагогічну майстерність. Окрім того, такий чинник, як підвищення посади в ЗВО та рівень кваліфікації, знижує рівень тривожності, а більш висока посада персоналу в організації ще й підвищує його життєву задоволеність; вік позитивно впливає на підвищення рівня педагогічної майстерності, а також на підвищенні його самооцінки та «Я-концепції».

Виявлено потребу значної кількості викладачів закладів вищої освіти в отриманні психологічної допомоги для подолання тривожності в умовах у наступному розвороті: профілактика та подолання різних негативних емоційних станів; фрустрованості, стресів та ін.; оптимізації професійної та особистісної життєдіяльності.

До психологічних умов підвищення рівня педагогічної майстерності викладача ЗВО належить впровадження спеціальних психологічних технологій: на рівні організації – технології розвитку організаційних культур з прогресивною спрямованістю, що передбачає оволодіння викладачами у процесі соціально-психологічного тренінгу знаннями про сутність педагогічної майстерності, методами її діагностики, уміннями та навичками її розвитку; на рівні викладачів ЗВО – технології особистісного вдосконалення, що передбачає оволодіння персоналом техніками медитації, когнітивного аналізу, саморефлексії та ін.

Результати апробації психологічних технологій показали їх відносну ефективність підвищення рівня педагогічної майстерності викладача закладу вищої освіти.

Проведене дослідження відкриває перспективи подальшого вивчення проблеми психологічних умов пошуку причин підвищення рівня педагогічної майстерності викладачів, адже виявлені кореляції не дають змогу стверджувати про їх детермінаційний вплив.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабіч Л. В. Основи педагогічної майстерності: навчальний посібник для студентів педагогічних університетів / Л. В. Бабіч, Г. М. Кондратенко. – Херсон: Айлант, 2002. – 81 с.
2. Психологічні джерела виховної майстерності: навчальний посібник / І. Д. Бех. – К.: «Академвидав». 2009. - 248 с.
3. Вердіна С. В. Секрети педагогічної майстерності. Уроки для вчителя / С. В. Вердіна, А. Г. Панченко. – Х.: Вид. група «Основа», 2008. – 111 с.
4. Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dnpb.gov.ua/>.

УДК 373.2.091.113:373.2.091.2:004-049.7(045)

Конкус Р.А.
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
спеціальність 011 «Освітні, педагогічні науки»,
Мукачівський державний університет
Добош О.М.
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки дошкільної,
початкової освіти та освітнього менеджменту,
Мукачівський державний університет

ВИКОРИСТАННЯ ІКТ КЕРІВНИКАМИ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ: РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У статті представлено результати опитування керівників закладів дошкільної освіти Мукачівської ОТГ на предмет їх обізнаності й практичного досвіду використання ІКТ у професійній діяльності. До анкетування було залучено 43 директорів ЗДО Мукачівської ОТГ. Визначено ступінь забезпеченості ЗДО комп'ютерною технікою, підключенням до мережі

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>